

Årskonferansen: Ta ondet ved roten

SIDE 12

“Årntlig” jobb - instruktører hospiterer i skolen, side 16

- Meld fra til Arbeidstilsynet, side 19

Lærlingklausulen på gli?, side 6

Oslo Håndverks
Industriforening &

Aktiviteter i OHIF

Styremøter:

17. januar, 14. februar, 21. mars

Bedrifter i byen: 11. januar

Styrearbeidskurs: 9. februar

LAUGSKALENDER

10. januar Oslo Håndverker Sangfor.
11. januar Oslo Kjole- og Draktsyerlaug
13. januar Salmaker- og Møbeltapetslerlauget
17. januar Oslo Håndverker Sangfor.
17. januar Oslo Glassmesterlaug
19. januar Maler- og Byggtapetsmestrenes Forening, Oslo
20. januar Oslo Rørleggerlaug
24. januar Oslo Håndverker Sangfor.
26. januar Pelsmesterlauget
27. januar Oslo Kobber- og Blikkenslagerlaug
31. januar Oslo Håndverker Sangfor.
2. februar Oslo og Akershus Kjøttbransje
3. februar Byggmesterforbundet Oslo
7. februar Oslo Håndverker Sangfor.
7. februar Oslo Snekkermesterlaug
8. februar Oslo Kjole- og Draktsyerlaug
10. februar Salmaker- og Møbeltapetslerlauget
14. februar Oslo Håndverker Sangfor.
15. februar Murmesternes Forening
16. februar Maler- og Byggtapetsmestrenes Forening, Oslo
17. februar Oslo Rørleggerlaug
21. februar Oslo Håndverker Sangfor.
21. februar Oslo Glassmesterlaug
23. februar Pelsmesterlauget
28. februar Oslo Håndverker Sangfor.
2. mars Norges Gyllenlærlaug
3. mars Oslo Kobber- og Blikkenslagerlaug
4. mars Maler- og Byggtapetsmestrenes Dameforening
7. mars Oslo Håndverker Sangfor.
7. mars Oslo Snekkermesterlaug
8. mars Oslo Kjole- og Draktsyerlaug
9. mars Oslo Gullsmedlaug
10. mars Salmaker- og Møbeltapetslerlauget
14. mars Oslo Håndverker Sangfor.
16. mars Maler- og Byggtapetsmestrenes Forening, Oslo
17. mars Oslo Rørleggerlaug
21. mars Oslo Håndverker Sangfor.
21. mars Oslo Glassmesterlaug
24. mars Oslo Kobber- og Blikkenslagerlaug

PÅ PLAKATEN

SIDEN SIST HAR OHIF

Ressursgruppemøte byggfag

Ressursgruppemøte utdanning

Deltatt på møte på Stortinget med AP's næringspolitiske utvalg (Oslo)

Møtt Byråd Bård Folke Fredriksen

Deltatt på Fafø seminar

Ressursgruppemøte Utdanning

Ressursgruppemøte Byggfag

Deltatt på møte om fremtidens møteplass for frisørbransjen

Deltatt på rørleggenes mesterbrevutdeling i Laugssalen

Deltatt på Oslo-Konferansen 2010 MEF – Oslopakke 3

Deltatt på Rådsmøte for Ungt Entreprenørskap

Arrangert årskonferanse med temaet: Et lovlig arbeidsliv.

Arrangert møte for alle styrene i laug og foreninger i Oslo Håndverks- og Industrieforening

Deltatt i arbeidsgruppe for planlegging av "kompetansesenter" for mindre håndverksfag

Deltatt på stiftelsesfest hos Haandværkerforeningen i København

TIL NESTE GANG

Ressursgruppemøte byggfag

Ressursgruppemøte utdanning

Delta i arbeidsgruppe for planlegging av "kompetansesenter" for mindre håndverksfag

Arrangere Bedrifter i byen – årlig møte mellom næringslivet og Bystyret

Arrangere styrearbeidskurs for medlemmer

Arrangere mediekurs for medlemmer

STYREARBEIDSKURS FOR OHIFs MEDLEMMER

Oslo Håndverks- og Industrieforening arrangerer styrearbeidskurs for styremedlemmer i laug og foreninger – eller påtenkte styremedlemmer. Dato er 11. februar 2010 og kurset er gratis for medlemmene. Detaljer på www.ohif.no
Påmelding: kristin@ohif.no eller tlf 22 40 10 93 innen 15. januar 2010.

ÅRSKONFERANSE 2011

Hold av 11. april! Da arrangerer OHIF årskonferansen 2011. Se www.ohif.no

Oslo Håndverks
& Industrieforening

STYRET

Personalsjef Tor Petlund, leder
Tømremester Øivind Utne, nestleder
Gullsmedmester Fred B. Andersson
Salgskonsulent Rune Olsson
Gullsmedmester Marianne Reimers
Murmester Knut A. Fjeld

FORENINGENS KONTORER

Rosenkrantz gt. 7, 0159 OSLO
Telefon: 22 40 10 90
Telefaks: 22 40 10 99
E-post: firmapost@ohif.no
Web: www.ohif.no
Kontortid: 09.00 - 1600

Administrerende direktør: Arve Sand
Kommunikasjonsrådgiver:
Kristin Brandt
Kontorleder: Tove Grem Wold
Regnskap: Sølvi Ruud

Næringspolitisk handlingsplan – i 2011?

Nok et aktivt foreningsår er i ferd med å ebbe ut. Bedrifter i byen der næringslivet møter bystyrepartiene, Dugnad for mindre håndverksfag med deltakelse fra lærebedrifter, prøvenemnder, skolefolk, fagfolk og politikere, Årskonferansen om temaet Et lovlig arbeidsliv – Fra svart til hvitt i arbeidslivet og foreningens møte med styrene i laug og foreninger tilsluttet Oslo Håndverks- og Industriforening har vært viktige samlinger gjennom året. Like viktige er de mange uformelle samtaler og møtene med stortingspolitikere, bystyrepolitikere, byråder og deres rådgivere. Det er gjerne gjennom den uformelle samtalen at vi best kan fremme interessene for foreningens medlemmer. Betydningen av bedriftsbesøk må ikke undervurderes. Politikernes innsikt i næringslivets hverdag styrkes mest effektivt gjennom direkte kontakt med bedriftslederen og lærlingen ute i bedriften. Våre erfaringer med bedriftsbesøk er bare gode, og stor takk til de av våre medlemmer som har tatt seg tid til å stille opp på disse besøkene.

En vel så viktig målgruppe for vårt arbeid er de offentlige administrasjonene som skal iverksette og følge opp de vedtakene som gjøres av politiske myndigheter. Her er det etablert et mer grovmasket nettverk, men der vi er i dialog er klimaet godt og den gjensidige forståelsen er til stede. Vi tror det er vel så viktig å få byråkratene ut av kontorene og med på bedriftsbesøk som det er med politikere. Dette fordi vi ofte møter større forståelse for næringslivets strev hos politikere enn i administrasjonen. Derfor mener vi det vil være riktig å satse sterkere på at offentlig administrasjon, fra etatsledere til saksbehandlere, trekkes ut på besøk i bedriftene, hvor de kan møte bedriftsledere, ansatte og ikke minst lærlingene. Med andre ord, vi må få byråkratene like næringspolitisk bevisste som politikerne. Ikke for at byråkratene skal begynne å drive politikk, men for at de raskt skal ta i bruk de verktøy som gis dem for gjennomføringen av næringspolitiske tiltak.

Vi ser med en viss forventning fram til byrådets varslede næringspolitiske handlingsplan for Oslo kommune. Planen var ventet lagt fram for Bystyret ca. 1. november, men den har ennå ikke passert byrådet. Som vi skrev i forrige nummer av Håndverk & Industri: Blir det lagt vekt på high-tech næringsklynger, eller vil planen også kunne gi forbedringer og mer forutsigbare rammevilkår for de små og mellomstore bedriftene? Det gjenstår å se om vi får en næringspolitisk handlingsplan før valget i 2011.

Vi ser også fram til Bystyrets behandling av prøveordningen med beboerparkering i utvalgte bydeler. Vil beboerparkering bli innført i samtlige bydeler som en varig ordning? Vil det i tilfelle bli tatt hensyn til næringsdrivendes parkeringsbehov for bedriftenes yrkesbiler? Eller vil ordningen bli forkastet og falle bort?

Det er mye å se fram til i 2011, ikke minst er det kommunevalg til høsten og Næringslivets valgkampstart arrangeres 11. august 2011 i Gamle Logen. Vi lover å holde aktivitetsnivået på topp også i 2011, vi håper på gode innspill fra medlemmene og vi ønsker alle en fredelig jul og et framgangsrikt nytt år.

Håndverk & Industri

Utgis av Oslo Håndverks- og Industriforening

Rosenkrantz' gate 7, 0159 Oslo
www.ohif.no

Ansvarlig redaktør:

Arve Sand

telefon: 22 40 10 91

telefaks: 22 40 10 99

e-post: arve.sand@ohif.no

Redaksjon:

Randem Media AS

Postboks 60 Lambertseter,
1101 Oslo

Redaksjonssekretær/journalist:

Knut Randem

telefon 22 68 84 60,

post@randem.no

Journalist Kristin Brandt

telefon 22 40 10 93

kristin.brandt@ohif.no

Abonnement: OHIF

telefon 22 40 10 90

firmapost@ohif.no

Utgivelser 2011:

Nr 1: februar

Nr 2: mai

Nr 3: september

Nr 4: desember

Håndverk & Industri

trykkes i 1700 eksemplarer.

Produksjon: Randem Media AS

Trykkeri: Merkur Trykk AS

ISSN 1890-047X

Forsidefoto: Julevindu utført av

Dokka vg skole

Foto: Kristin Brandt

Noe galt med jobben?

Han hadde ikke tenkt å bli blikkenslager. Men så traff han denne jenta, faren var blikkenslager, og hva annet skulle han gjøre fram til militærtjenesten enn å jobbe for sin framtidige svigerfar? Hm, kanskje et godt sjekketriks? Det virket i hvert fall for Geir Albretsen.

Disse lokalene har vi gått og ventet på skulle bli ledige, sier Geir Albretsen i Albretsen & Grohshenning AS. De flyttet inn tidlig i år, men har ikke fått tid til å gjøre mer enn det som skal til for at lokalene skal fungere som verksted.

Det er ofte tilfeldigheter som fører fram til yrkesvalg. Geir Albretsen (45) gikk på gymnaset da han traff sin tilkommende. Da han var ferdig med militærtjenesten begynte han i læra hos svigerfar Grohshenning. Det var i 1986. Etter svennebrev og mesterbrev startet han og kona eget firma i 1999 – Albretsen & Grohshenning AS.

– En praktisk måte å foreta generasjonsskifte på, sier han selv. Kunder og forbindelser ble med uten å gå gjennom en arveprosess. Svigerfar pensjonerte seg, og Geir Albretsen er i dag i praksis fjerde generasjon blikkenslager.

– Kona tar regnskapet, fakturering og skriver en del anbud. Selv liker jeg ikke å sitte inne på kontoret, så jeg jobber ute så mye jeg kan, forteller Albretsen.

De første par årene leide de svigerfars verksted, men vokste ut av det. Nå har de verksted på Skøyenåsen.

– Dette verkstedet har vi gått og ventet på skulle bli tilgjengelig. Det tok litt tid før utleier fikk tettet taket mot parkeringsplassen over. Det gamle verkstedet var på Hellerud fem minutter lenger nord.

– Det er ikke danseplass her, men det er fem ganger så stort som det gamle verkstedet. Og ikke minst, det ligger i riktig del av byen.

IKKE OSLO VEST Det er et helt bevisst valg at bedriften holder til i denne delen av byen. Kundene i nord, øst og sør er de han ønsker nærhet til. Og er de han foretrekker å jobbe for. – Men vi jobber jo i sentrum og vest når kundene vil det, glatter han over. Men aller helst vil han ha jobber i nærmiljøet og sørover.

Albretsen & Grohshenning AS jobber mye på privatmarkedet, men også for kunder som OBOS, en vaktmestersentral og et par mindre entreprenører.

– Vi er fem som er ute i praktisk arbeid. Det er inkludert meg selv. Jeg utdannet meg ikke til blikkenslager for å sitte inne på et kontor – i hvert fall ikke når sola skinner.

Så enkelt er det nok ikke. Som bedriftsleder og nestleder i lauset, må han nok regne med både møter og kontorarbeid. Dessuten er det ikke like moro som for ti år siden å montere nedløpsrør i regnvær...

– Det er et bevisst valg å være aktivt med i lauset. Det er bedre enn å sitte på benken. Dessuten får du være med og bestemme litt.

– Er du ikke med på ting, så kan du ikke klage så mye heller.

– Betydningen av lauset og foreningen var nok større for 20 år siden. Mye av stoltheten er vannet ut nå, synes han.

Kontoret til Geir Albretsen har et tydelig preg av faget. Enkeltfalsset veggkledning i "dark silver" forteller tydelig hvilket fag som utøves i denne bedriften.

BYGG OG BEDRAG Albretsen liker heller ikke at kobber- og blikkenslagerfaget har endret navn til ventilasjons- og blikkenslagerfaget.

– Det er synd å stryke en yrkestittel som har betydd så mye i flere hundre år. Det er med på å redusere yrkesstoltheten og bane vei for andre, mener han.

Han tror ikke det er noen tilfeldighet at "Bygg og bedrag" på TV3 har hatt fokus på mange takjobber i det siste. Det har blitt for lett å opptre som "taktekker".

– Det går utover oss, som er seriøse.

– Å innføre et ROT-fradrag i en eller annen form kunne bidratt til å få bort mye av dette snusket, sier han og sikter til temaet som var oppe på OHIF årskonferanse tidligere i høst (se egen sak).

– Vi, som reiser ut og ser på jobbene før vi gir tilbud, blir lett for dyre. Når jeg senere kjører forbi disse jobbene og ser dårlig sikring og lureri, skjønner jeg hvordan det vil gå. Det er vi som yrkesgruppe som belastes med dårlig rykte på grunn av disse.

To av de fire ansatte er lærlinger. Det vil si at den ene tar svenneprøven på nyåret, og den andre er ny i sommer. Siden 2004 har bedriften hatt lærlinger kontinuerlig. Stort sett har den tatt inn en lærling hvert år så lenge lærlingen fra året før har fungert tilfredsstillende. Flere har vært voksne lærlinger.

– At vi skal betale arbeidsgiveravgift for lærlinger de to første årene, synes jeg er i drøyeste laget.

STILLER KRAV TIL LÆRLINGER – Nye lærlinger skal vite hvordan vi vil ha det. Det gjelder for så vidt alle vi ansetter. Det vil si at vi ikke aksepterer slurv. Her hos oss skal retningslinjene for utførelsen følges til punkt og prikke. Dessuten skal du møte i tide om morran og du skal oppføre deg ordentlig.

– Kommer jeg ut på en jobb og ser at det er slurvet, så må det rettes opp. Slurv aksepteres ikke. Men alle kan gjøre feil, og det er viktig å se forskjell på slurv og en feil.

– Det er viktig for kundene våre at vi har denne holdningen. Med det klimaet vi har fått, så må det være tett. Du monterer ikke med motskjøt eller fall mot karm, slår han fast.

– I dette faget må du ha en formodning om hvor vannet renner.

Albretsen & Grohshenning AS har ikke merket så mye til finanskrisa. Konkurransen fra en del useriøse "håndverkere" er det verre å takle. Ofte ser han at disse tilbudene kommer på et annet språk enn norsk.

– Du lærer deg å se om oppdragsgiver er seriøs. Ofte har det ingen hensikt å regne på jobben. Du ser at kunden ikke ønsker det beste, men det de tror er billigst.

– Nylig var vi fire tilbydere på en villa. Tre av oss lå på cirka 200.000 kroner. Han som fikk jobben lå 50.000 kroner under. Hvordan han får til det, vet jeg ikke. Taksteinen kostet aleine mer enn differansen.

– Vi skal likevel ikke klage for egen del. Vi har merket lite til finanskrisa og har jobb hver dag. Det er nok av kunder som ikke synes det er ok å ha et tak som er nesten tett...

– Det er den siste finishen som gjør at vannet renner ut. Det er derfor jeg er så opptatt av at det ikke skal slurves. Det er bedre å bruke en time ekstra på jobben enn å måtte pusse opp stua. Det kalles yrkesstolthet.

Sikkerheten vil han heller ikke fire på. Dersom han ikke får gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak, er det uaktuelt å ta et oppdrag.

VOKSE? – Tja, det er ikke så viktig å vokse og bli stor, men jeg må uansett vokse i mitt tempo og ikke miste kontrollen, sier Albretsen. Vi mistenker at veksten også vil ha sammenheng med alder og lyst på å jobbe ute i all slags vær. Likevel sier han ikke nei til store jobber. Et godt samarbeid med andre blikkenslagerbedrifter gjør det mulig å ta større jobber enn det fem kan ta.

– Dagens krav til papirdokumentasjon er kanskje litt høye, men likevel er det greit å dokumentere hva du har gjort. Det er i grunnen bare å ta de påleggene du får og gjøre det beste ut av det.

Albretsen deler også sitt lille inkassotriks med leserne.

– I utgangspunktet tror jeg at alle har til hensikt å betale for jobben de bestiller. Dersom noen ikke betaler i tide, ringer jeg heller til dem og spør om det var noe galt med jobben.

– Da kommer som regel pengene. Vi sender svært sjelden puringer og har ikke tapt penger på kundene, avslutter han.

Tekst og foto: Knut Randem

Åpner for ny vurdering av lærlingklausul

Oslo kommune er åpen for å se på alle sider ved lærlingordningen, inkludert hvordan kommunen i enda større grad kan bruke lærlingklausul aktivt ved anskaffelser. Det forteller finansbyråd Kristin Vinje.

– Regelverket for offentlige anskaffelser åpner for å å kreve lærlingordning der det er et klart behov i bransjen, og vi har pålagt alle kommunens virksomheter alltid å vurdere å stille et slik krav. Vi krever også en særskilt begrunnelse i tilfeller der regelverket åpner for det, men hvor det ikke er stilt slik krav. Men innenfor EØS- og WTO-regelverket kan man bare stille slike krav til norske leverandører, sier hun.

– OHIF har stilt spørsmål om hvordan kommunen har fastsatt terskelbeløpet man bruker i sammenheng med lærlingklausulen?

– For konkurranser om oppdrag over EØS- terskelverdi i bransjer der det er et klart behov for lærlinger, stiller vi krav til norske leverandører om å knytte seg til en lærlingordning. EØS-regelverket setter klare begrensninger om hvordan man kan bruke en slik klausul som vi snakker om her. Vi kan ikke gjøre grep som virker konkurransevridende, eller som fører til forskjellsbehandling av norske og utenlandske leverandører. Mindre bedrifter kan ha problemer med å stille i konkurransen dersom man stiller for strenge krav. Men vi kan se nærmere på terskelbeløpet, og vurdere om det er hensiktsmessig å endre denne praksisen.

TRENGER INNSPILL Kommunen har allerede gode lærlingord-

ninger og god tilgang på nye lærebedrifter, mener Vinje. Om lag 600 nye bedrifter er godkjent i Oslo de siste tre årene.

– Likevel har ikke alle fått lære plass. Det kan blant annet tenkes at noen plasser er blitt tatt av elever utenbys fra. Alle elevene har kanskje heller ikke ønsket seg til bransjene som har plasser. Jeg har også inntrykk av at noen er blitt stående utenfor på grunn av høyt fravær, sier hun.

– Finanskomiteen vil nå se på hva kommunen kan gjøre for å skape flere lære plasser, og vi trenger gode innspill. Jeg ønsker å bidra til å skaffe flere lærlingplasser blant annet ved å stille krav gjennom kommunens anskaffelser. Det betyr at vi også kommer til å se nærmere på om vi kan bruke lærlingklausul enda mer aktivt gjennom våre anskaffelser. I en slik sammenheng er det alltid fint å få høre hva aktørene i markedet selv mener. Vi må arbeide systematisk for at de unge kan fullføre utdannelsen sin på en god måte.

VIKTIG SKRITT Styreleder Tor Petlund i OHIF roser kommunens invitasjon til dialog.

– Seminaret med Finanskomiteen 3. november var et viktig skritt i riktig retning, sier han.

– Det er positivt at politikerne bruker oss som høringsinstans på områder som berører våre medlemmer. Vi fikk god

Åpen: Finansbyrå Kristin Vinje ønsker innspill om hvordan man kan gjøre lærlingordningen bedre. (Foto: Laila Sandvold Macdonald)

mulighet til å få fram våre synspunkter, både på den totale situasjonen og innen byggfagene spesielt.

– Vi fikk pekt på at innkjøperne ikke alltid virker like oppdatert om politiske vedtak. Politikerne viste god interesse, og ga inntrykk av at de virkelig ønsker å gjøre noe på dette området.

VIL SPISSE LÆRLINGKLAUSULEN Oslo kommune har også en viktig rolle som lærebedrift, og har et potensial de ikke utnytter godt nok. Spesielt helse- og omsorgssektoren burde ta inn flere lærlinger, mener Petlund.

– Vi må få rettet oppmerksomheten mot områder hvor vi vil trenge arbeidskraft i framtiden, og få riktig dimensjonering i skolen ut fra behovet. Lærlingklausulen er for rundt formulert, og den økonomiske terskelen er lagt for høyt. Mange bedrifter har ikke mulighet for å nå opp i anbudssaker av en slik størrelsesorden. Vi mener terskelverdien enten må fjernes eller senkes betydelig, sier han.

For høy terskel: Styreleder Tor Petlund i OHIF mener terskelbeløpet bør senkes eller fjernes helt. (Foto: Knut Randem)

GI ELEVENE TIDLIG MØTE MED PRAKSIS

Petlund vil lempe på 2+2-modellen og få elevene raskere ut i bedriftene.

– Når de får prøvd seg litt i praksis, vil de forstå bedre hva de trenger av teori. Jeg tror også det vil øke interessen deres for faget om de får prøve det tidligst mulig. Skolene burde også benytte fagfolk til undervisning. Kort sagt trenger vi et mer systematisk samarbeid mellom skole og næringsliv gjennom hele løpet, sier Petlund.

VIL FORPLIKTE MER Daglig leder Arvid Søgaard ved Opplæringskontoret for tømrerfag ønsker en forpliktende lærlingklausul. For å kunne vinne et anbud bør bedriften ikke bare være godkjent lærlingbedrift. Man bør også kreve at bedriften forplikter seg til å ha med lærlinger inn i det aktuelle prosjektet. En terskelverdi er ikke løsningen, mener han.

– Dagens klausul er altfor rundt formulert. Bedriftene må riktignok være godkjente lærebedrifter, men man stiller ikke krav om at de faktisk skal ha lærlinger i bedriften, eller at de skal ha med seg lærlinger på jobben som skal utføres. Jeg synes det er skuffende at vi ikke har kommet lenger, sier han.

– Ofte er laveste pris avgjørende, uten oppmerksomhet på hvem som skal utføre jobben. Mange bedrifter baserer seg utelukkende på innleid, utenlandsk arbeidskraft. Det er ikke noe galt med utenlandske arbeidere, men jeg mener de er med på å presse lærlingene ut av markedet. Bedrifter skylder på at lærlingene ikke kan nok, men det er jo ikke lærlingens feil!

Politikerne har ansvaret for dagens utdanningssystem, men som næring er vi ikke skyldfrie vi, heller. Utenlandske arbeidstakere får lavere timepris enn håndverkere med norsk fag- eller svennebrev, i henhold til allmenngjøringsvedtaket. Dette setter et klart press på prisene, og øker bruken av innleid arbeidskraft. Dette er kortsiktig tankegang, og kan føre

til at bedriftene på sikt bygger ned sin egen kompetanse.

SKRIFTA PÅ VEGGEN Byrådet har ikke klart å samles om en forpliktende lærlingklausul. Politikerne tør ikke spissformulere seg, mener Søgaard. – Jeg tror ikke på vesentlig kursendring i kjølvannet av seminaret med Finanskomiteen. Diskusjonene der dreide seg stort sett om andre ting enn klausulen, sier han.

Søgaard opplever en økende skepsis blant bedriftene for å ta inn lærlinger, forteller han.

– Byggnæringa har vært utsatt lenge. Nå ser vi skrifta på veggen. Fortsetter vi som nå, vil utdanninga mer eller mindre bli lagt på is, og vi får et A-lag og et B-lag. Vi må få bedriftene til å reagere, og ikke bare tenke på bunntinja. Hvis ikke bygger vi ned faget over tid.

ALLE BØR FÅ LÆREPLASS Det finnes ingen grunn til at ikke alle lærlingene skal få en jobb, mener Søgaard. Han mener det er god kvalitet på søkerne.

– Ved Opplæringskontoret har vi denne høsten jobbet mye med våre bedrifter i Oslo og Akershus, men fortsatt står om lag 40 prosent av årets elever fra vg2 byggteknikk i Oslo uten lære plass. Resultatet i Akershus er noe hyggeligere. Med den rette ordlyden i en lærlingklausul hadde mange flere fått lære plass. Det ville vært en vinn-vinn situasjon for alle parter, sier han.

NHO ØNSKER OGSÅ TILTAK Rådgiver Kristian Ilner i NHO kompetanse slutter seg også til ønsket om flere lære plasser.

– Fagopplæring er viktig for oss. Omtrent en tredjedel av våre medlemsbedrifter er lærebedrifter. Den norske lærlingmodellen er god. Men utstyrssituasjonen ved de videregående skolene er dårlig, og frafallet er for høyt. Alle berørte aktører kan bidra til å gjøre lærlingordningen bedre. Både kommunale og statlige virksomheter kan bidra til å skape flere lære plasser eller opplæringsvirksomheter. Næringslivet kan også bidra.

– Hva gjør NHO for å få til en slik økning?

– Sammen med Kunnskapsdepartementet, LO, KS, HSH, Spekter og YS jobber vi med en ny samfunnskontrakt for å skaffe flere lære plasser. Vi samarbeider også med NHO Oslo og Akershus, NHO Innlandet og de respektive fylkeskommunene om et prosjekt som skal oppsøke virksomhetene for å rekruttere lærebedrifter.

– Hvordan stiller NHO seg til diskusjonen om lærlingklausulen?

– Eksisterende lærebedrifter kan sikkert bli bedre, men vi ønsker å ivareta frivillighets- og konkurransehensynet. En lærlingklausul kan nok fungere effektivt, og i kampen for flere lærebedrifter er det viktig å anerkjenne den som tar samfunnsansvar og går foran. Men vi er skeptisk til reguleringer som kan gi konkurransevridning. Vi er åpne for en klausul slik forskriften åpner for, men den må brukes forsiktig, sier Ilner.

Vil spisse klausulen: Politikerne må våge å spissformulere, mener Arvid Søgaard, daglig leder ved Opplæringskontoret for tømrerfag. (Foto: Kristin Brandt)

Tekst: Laila Sandvold Macdonald

Mette-Marit ga blest om Yrkes-NM

250 lærlinger og elever fra 28 fag møttes i oktober på Lillehammer for å konkurrere og vise fram sine fag. Flere av fagene gjennomførte norgesmesterskap, landskamper eller uttak til EM og VM. At kronprinsessa åpnet arrangementet ga ekstra oppmerksomhet til yrkesfagene.

Blant "våre" fag fant vi deltakere fra blikkenslager-, rørlegger-, blomsterdekoratør-, møbelsnekker-, søm-, mediegrafiker-, konditor-, frisør- og kjøttfagene. Ikke alle arrangerte konkurranser, men felles var at de ønsket å vise fram sine fag på en best mulig måte. Arrangementet var nemlig også regional yrkesmesse.

SVENNEBREV PÅ UTSTILLING Rørleggerfaget var blant fagene som arrangerte norgesmesterskap på Lillehammer. Samtidig avla de fem deltakerne svenneprøve mens tusenvis av mer eller mindre interesserte ungdommer vandret forbi, stanset opp og stilte spørsmål om faget. Det ble nok også lagt merke til at rørleggerfaget hadde en kvinnelig deltaker.

Fordi dette også var en svenneprøve, startet konkurransen to dager før arrangementet åpnet for publikum. Snaut tre dager konkurranse blir litt kort tid for en svenneprøve. Oppgaven bestod i å bygge et varmeanlegg og et sanitæranlegg etter utlevert plantegning og med angitt utstyr.

Alle bestod svenneprøven, og norgesmester Bjørn Øyvind Kronstad fra Buskerud bestod også med meget godt resultat. De fem fikk både medaljer og svennebrev overlevert av kunnskapsminister Kristin Halvorsen under avslutningsseremonien. Vi gjetter at hun ikke deler ut så mange svennebrev i løpet av året. Ingen av deltakerne var fra Oslo og Akershus.

Kobber- og blikkenslagerfaget arrangerte også norgesmesterskap med deltakere fra tre av sine fire regioner. Her var oppgaven blant annet å bunntekke taket, montere en ventilasjonstopp og veggkassetter.

Daglig leder Per Sannes i Ventilasjons- og blikkenslagerbedriftenes Landsforbund (VBL) forteller at de ønsker å utvikle konkurransementaliteten i medlemsbedriftene og oppmuntre dem til å slutte opp om konkurransene for lærlinger og unge svenner. De skal gjennomføre landskamp mot Sverige, håper å få til et nordisk mesterskap og på sikt vil de gjerne delta også i EM og VM.

– Konkurransene er viktige med tanke på rekrutteringen til faget, sier han.

I norgesmesterskapet var det Trøndelag som halte i land seieren med minste mulige margin foran Simen Per Christiansen fra Sigfred Berntzen & sønn i Oslo.

YRKES-EM På møbelsnekkerfagets stand trente Christer Sande foran deltakelsen i Yrkes-EM i desember. Han ble tatt ut før han kom til Lillehammer og har en tid forberedt seg for de internasjonale konkurransene. Han var også favoritt til NM-tittelen og skuffet ikke de som håpet på det. Han arbeider hos snekkermester Sven Eckhoff. Vårt område dominerte dette faget og Heidi Lossius, Den norske opera og ballett i

Carina Enger lengst til venstre og Marit Iren Mythe var tatt ut til Yrkes-EM og viste hva de kunne til de besøkende.

Oslo og Jonas Selfors Hansen fra Kris og Kjells møbelsnekkeri på Haslum tok de to neste plassene.

Også blomsterfaget hadde tatt ut sitt team til Yrkes-EM. De to, Carina Enger fra Kobro blomster i Oslo og frilanser Marit Iren Mythe brukte yrkesmessa på Lillehammer til å gjøre treningsoppgaver mens de overlot til andre å konkurrere om NM-titler.

Louise Høstmark fra Årvoll blomster sikret seg tredjeplassen i norgesmesterskapet i blomsterdekoratørfaget. Plassene foran gikk til Halden og Kristiansand.

I kjøttskjærerfaget gikk de tre første plassene til Rudshøgda og Steinkjer. Heller ikke i konditorfaget hevdet Oslo og Akershus seg blant de tre beste.

I mediografikerfaget gikk derimot Rino Martinsen fra Cappellen Damm i Oslo til topps i konkurransen om beste design.

I søm og design ble det dobbel seier til Akershus ved Thea Caroline Holo, Undorn i Sandvika og Elin Guldstein, Gøy tøy på Langhus.

INTERESSERT UTDANNINGSMINISTER Utdanningsminister Kristin Halvorsens utdanningskonferanse ble arrangert på Lillehammer parallelt med konkurransene. Dermed fikk hun ikke bare gleden av å dele ut premiene. I motsetning til kronprinsesse Mette-Marit tok hun seg også tid til å se på deltakerne på tampen av konkurransen. Hun tok seg god tid hos de hun stoppet hos, men noen ble nok skuffet over at hun ikke stanset hos dem.

– Jeg er opptatt av å bruke de fordelene konkurranser gir. De kan blant annet motivere andre til å velge disse viktige fagene, sa hun til Håndverk & industri mens hun beundret arbeidene.

– På en skala fra 1 til 10, hvor viktig vil du si disse konkurransene er?

– 12, svarte hun kontant og la til at det handler om å få opp statusen og respekten for yrkesfagene.

– Frafallet i yrkesutdanningen er det mitt viktigste mål å få gjort noe med. Derfor vil vi sørge for å få mer praksis inn i skolene.

– Når?

– I skolene håper jeg vi ser det allerede neste år.

Under premieutdelingen dagen etter sa hun at hun hadde

– Frafallet i yrkesutdanningen er det mitt viktigste mål å få gjort noe med. Derfor vil vi sørge for å få mer praksis inn i skolene, sa utdanningsminister Kristin Halvorsen da hun besøkte Yrkes-NM på Lillehammer.

blitt mektig imponert av den iver og ære deltakerne la i arbeidet. Hun understreket også at yrkesfagene er utrolig viktige for Norges framtid som nasjon. Som eksempel brukte hun byggfagene. Uten gode yrkesutøvere her vil ingen arkitekttegninger bli omsatt i gode bygg.

– Vi trenger flere utøvere i mange yrkesfag, poengterte hun.

Tekst og foto: Knut Randem

Christer Sande var på forhånd tatt ut til Yrkes-EM. På Lillehammer ble han norgesmester i møbelsnekkerfaget.

Simen Per Christiansen fra Oslo ble nummer to i NM i blikkenslagerfaget.

Håndverksdager på Maihaugen

Håndverksdagene på Maihaugen ble i år lagt til de samme dagene som yrkesmessa og Yrkes-NM ble arrangert på Stampeletta. Som en del av arrangementet der ble skoleelevene som besøkte yrkesmessa også skyssset til Maihaugen slik at de kunne se tradisjonelle yrkesfag.

Det var blant annet unge håndverkere fra Kulturringen i Akershus som presenterte mindre fag som salmaker, gjørtler, trebåtbygger, orgelbygger og møbeltapetserer m.fl. Også lokale håndverkere som jobber i blant annet tømrer-, rørlegger-, grafiske- og elektro fag deltok for å spre kunnskap om håndverksfagene.

Mye av aktiviteten foregikk i "De gamle verksteder", en samling av 22 håndverksverksteder fra tiden rundt forrige århundreskifte. Maihaugen har i alt samlet 40 håndverksmiljøer fra hele landet.

En del av aktiviteten under årets håndverksdager var lagt til friluftssamlingen og i bygninger som ikke var tilrettelagt for fagene slik at det her kun ble framvisning av verktøy og informasjon om faget.

Skoleelevene fra regionen besøkte både yrkesmessa/Yrkes-NM og Håndverksdagene på Maihaugen hvor de fikk se noen av fagene i praksis og fikk snakke med erfarne håndverkere i de fleste av dem. Håndverksdagene trakk også andre besøkende, men på hverdagene var nok åpningstiden for arrangementet så kort at det først og fremst egnet seg for skoleelever.

Tekst og foto: Knut Randem

Ingerid Gaarder Stigen (t.v.) er andre års treskjærerlærling på Dovre. Hun demonstrerte faget for alle som ville se.

Erik Bogfjelldal (under) jobber på Maihaugen med restaurering av gjenstander. Her viser han tredreierfaget.

Også de besøkende fikk prøve seg på smedfaget (nederst).

Mesteren en parentes i rådhuset?

- Vi ønsker ikke at mesterbrevutdelingen kun skal være en parentes blant svennebrev og fagbrev i Oslo Rådhus, sa oldermann Tore Orvei under utdelingen av Mesterbrevet til 13 nye mestere 21. oktober. Oslo Rørleggerlaug arrangerer for 2. år på rad sin egen mesterbrevutdeling i Laugssalen.

Rørleggerne ønsker å holde de gamle tradisjonene ved like, samtidig som de også er opptatt av å innføre nye tradisjoner der hvor det er riktig, som for eksempel mesterbrevutdelingen. Opptaksseremonien startet etter at medlemsmøtet var avsluttet og laden var lukket. Deltakerne som ikke var medlemmer ble hentet av nestoldermann og en egen seremonimester overlot ordet til oldermann Tore Orvei som ønsket velkommen til nyutdannede rørleggermestere og de øvrige gjestene. Rørleggerne har jobbet for å få sin egen mesterbrevutdeling i flere år fordi de mener at en seremoni i håndverksmesternes egen "storstue" Laugssalen gir en mer verdig ramme rundt utdelingen. Orvei fremhevet laugstet som et godt møtested for utveksling av erfaring og nettverk på tvers av bedriftene. – Selv om vi her i laugstet daglig er konkurrenter, så er det viktig at vi kan møtes etter jobb med "hevet hode" og med visshet om at man har sin "sti ren", sa oldermannen. Han snakket også om den rivende utviklingen i faget og livslang læring. Postmakere het opphavet til de som i dag blir kalt rørleggere. De jobbet med uthulte trestammer som vannledninger og snekret gatekummer og vannposter av planker. I dag handler rørleggerfaget om VA anlegg, varmeanlegg, isvannsanlegg, sanitæranlegg, gassanlegg, trykkluftsanlegg, sprinkelanlegg, samt større og mindre servicearbeider.

13 nye mestere fikk utdelt mesterbrevet sitt i Laugssalen 21. oktober: Iselin Abell Nilsen, Kristian Steensgaard, Truls Killingmo, Espen Skavern Aulie, Thomas Alexander Dale, Christian Syvertsen, Terje Langebråten, Eirik Vollen, Geir Ilseng, Tahir Krasniqi, Kjell Ove Sørbo, Jon Gulbrandsen, Eles Olomani og Thomas Løhren.

selve utdelingen av mesterbrevene. – Vi er glade for at denne typen mesterbrevutdeling nå er en tradisjon, og vi setter stor pris på samarbeidet med dere om dette i et så livskraftig og bærekraftig fag som rørleggerfaget, innledet Hilde Brodahl. Som startet med å takke for invitasjonen og gratulerte også de nye mestere. Særlig framhevet hun det samme som oldermannen, en blir aldri helt utlært og i laugstet har mestere et viktig lærested. Brodahl la også vekt på ansvaret for lærling og utvikling av ny kunnskap gjennom hele livet, og ikke minst å legge til rette for at andre lærer. – Dere får et særlig ansvar for at svenner, lærlinger og andre i bedriften også lærer. Dere går inn i nettverk i eget fag, men også på tvers av fag. Mesterbrev har 18000 aktive mestere i Norge i 72 fag, sa Brodahl som avsluttet med en oppfordring om å være delaktige i å påvirke de videre beslutningene i Mesterbrevnemnda. Der sitter partene i arbeidslivet, og mestere kan bruke fagets kanaler.

MESTERBREVET Lederen av Mesterbrev Hilde Brodahl sto for

Tekst og foto: Kristin Brandt

Å ta ondet ved roten...

– Svarte penger - roten til alt ondt, var tittelen på foredraget avdelingsdirektør Jan-Egil Kristiansen i Skattekrim Øst holdt på OHIFs årskonferanse i oktober.

Johan T. Sterndal, VD i Stockholms Hantverksforening hadde med seg et forslag til løsning. Det er gjennomført med gode resultater i Sverige og skjuler seg bak forkortelsene ROT og RUT.

Dette var fjerde gang Oslo Håndverks- & Industriforening (OHIF) arrangerte årskonferanse. Styreleder Tor Petlund sa i sin velkomst at suksessen arrangementet hadde oppnådd viste at det var gode temaer som var valgt ut. Deltakere har vært både medlemmer, tillitsvalgte, byråkrater og politikere. Så også denne gangen.

Først ut på programmet denne gangen var statssekretær Jan-Erik Støstad (Ap) fra Arbeidsdepartementet.

Støstads utgangspunkt var ønsket om et godt og anstendig arbeidsliv. Han mente dette er et område som skiller de politiske blokkene kraftig.

– Det er store forskjeller på hvilke veier vi ønsker å gå. Vi ønsker å verne om velferdsmodellen og er redde for at den vil forvitte.

Å arbeide for et anstendig arbeidsliv vil være en god medisin i hans øyne. Han forsikret at regjeringen tar dette på alvor. Han viste til arbeidsvilkår og lønn for utenlandske arbeidstakere. Seriøse norske bedrifter skal ikke møte konkurranse og slås ut av et selskap, norsk eller utenlandsk, med innleid arbeidskraft som har uanstendig lav lønn, uryddige forhold og lønn som kanskje ikke en gang utbetales.

Støstad mener det utvikles fryktregimer hvor ingen tør å si fra om hvordan situasjonen egentlig er i disse bedriftene.

– Det er vanskelig å være en seriøs bedrift når du møter slik konkurranse, sa han.

– Ikke alle tiltak vi har gjort har vært like gode, men også organisasjonene må være mer tydelige på hva slags tiltak de ønsker gjennomført, utfordret han.

– Det er stor fare for arbeidsplassene i seriøse bedrifter. De holder skansen så lenge som mulig, men vil prøve å finne en alternativ løsning og løsere ansettelsesforhold. Det er naivt å tro at det bare er de som rammes direkte av sosial dumping, som rammes av dette.

Støstad påpekte så at flere tiltak først får skikkelig effekt nå, og nevnet id-kort og solidaransvar som positive tiltak.

– Mitt generelle inntrykk er at hoveddelen av tiltakene virker, sa Støstad. Han er redd maktbalansen endrer seg i disfavør av arbeidstakerne.

– Den gode trenden vi var inne i 2008 er nok slått litt tilbake, men konjunktorene i bygg bedrer seg nå og vi må passe på at vi følger opp anstendighetslinjen.

– Vi har i økende grad blir oppmerksomme på offentlig sektor som innfallsvinkel for sosial dumping. Ikke så rart når vi kjøper inn så mye, men det er viktig at det offentlige ikke er en motor for useriøsitet.

ROT OCH RUT – Vi fikk ingen sosial dumping i Sverige ved utvidelsen av EU østover, sa Johan T. Sterndal, Stockholms hantverksforening.

– Var det hit de kom? spurte han og lot det ligge retorisk i luften som innledning til sitt foredrag om ROT og RUT.

Avdelingsdirektør Jan-Egil Kristiansen i Skattekrim Øst tegnet et dystert bilde av situasjonen innen skatteundragelser og annen økonomisk kriminalitet.

Disse to tiltakene ble satt i gang i 2009, men Sverige har også tidligere hatt tilsvarende tiltak.

RUT er en fradragsordning for servicetjenester i hjemmet og ROT – Reparasjon, Ombygging og Tilbygg er en fradragsordning for byggebransjen.

I stedet for at kundene skal søke om fradrag i sin ligning, sørger utøvende bedrift for alt papirarbeidet og refunderer fradraget på fakturaen. Resten av oppgjøret får bedriften fra Staten.

– Det har vist seg at dette ikke har vært vanskelig for bedriftene. Derfor har både ROT og RUT økt voldsomt i omfang. I år blir 73 prosent av oppdragene utført av 55.000 håndverksbedrifter. De har betjent 648.000 kunder som har fått fradrag for utførte arbeider.

– Fra juli 2009 til og med mai 2010 har det vært 1,5 millioner utbetalinger på til sammen 9 milliarder kroner i ROT og RUT. Det omfatter 48 millioner arbeidstimer. De utføres nå i helt legale former. Det lønner seg nemlig ikke å betale svart lenger. Sterndal medga at svart arbeid fortsatt kunne være noe rimeligere, men med den risikoen kundene må ta for eventuelle skader på arbeidstakere, så er ikke det aktuelt lenger. Kundene får trukket fra 50 prosent av arbeidskostnadene på regningen med et maksimumsbeløp på 50.000 kroner. Ektefeller som eier boligen sammen får hvert sitt fradrag og til sammen inntil 100.000 i fradrag. Dersom arbeidet strekker

Administrerende direktør Arve Sand i OHIF hadde invitert sin kollega Johan T. Sterndal fra Stockholm for å fortelle om de gode erfaringene med ROT-fradraget.

seg over to år, gis det opptil maksimalt fradrag begge årene. – Innen to uker etter at arbeidet er utført får håndverkerbedriften oppgjør fra Skatteverket. Håndverkerne har nå så mye å gjøre at de har blitt mangelvare. Det fører også til at prisen går opp, men forbrukerne tjener likevel på denne ordningen, fortalte Sterndal.

ROT-fradraget gis i Sverige for boliger eller hytter som disponeres/eies av kunden. Det må være minst fem år gammelt og fradraget gjelder bare reparasjon, ombygging og vedlikehold. Materiell og reisekostnader holdes utenfor fradragsordningen. – Både kjøper og håndverker minsker sin økonomiske risiko. Dette har også ført til at en mengde bedrifter har gått fra

Både pausene (over) og paneldebatten (til høyre) ble brukt flittig til å utveksle synspunkter på et lovlig arbeidsliv.

svart til hvit økonomi. Når du kan koste på huset ditt 100.000 kroner i året til halv pris, er det klart det blir en mengde nye jobber i markedet.

Det svenske konjunkturinstituttet har beregnet at ROT- og RUT-fradragene ikke har kostet den svenske staten noe som helst. Jobbene har blitt hvite og mange flere bedrifter betaler den skatten de skal.

Det ble på mange måter et antiklimaks da leder Henning Eskeland i Byggmesterforbundet Oslo i sitt foredrag kunne fortelle at det aldri skjer noe når han melder fra til Arbeids-tilsynet om klanderverdige forhold – og sikkert også svart arbeid.

– Når ingen gidder å melde fra lenger fordi det ikke nytter, kan myndighetene miste et godt verktøy. Rask bøtlegging vil sette spor.

– På ti år har Skatteetaten kun én gang kommet på befaring på vår byggeplass. Og det var utenfor den kommunen vi holder til i. Det er tilnærmet null risiko for å bli tatt for svart arbeid i Norge i dag. Du skal ha godt sovehjerte om du skal overleve i denne bransjen, mente Eskeland.

BA OG RENHOLD ER VERST Avdelingsdirektør Jan-Egil Kristiansen i Skattekrim Øst var helt klar; Det er i bygg og anlegg pluss renhold det er mest svart arbeid.

Han satte skatteundragelsene i rett sammenheng med å omtale det som økonomisk kriminalitet. Det er de bevisste skatteundragelsene han betegner som kriminalitet. Slike undragelser skjer der det er muligheter og liten oppdagelsesrisiko.

– Denne kriminaliteten utgjør ca 2 prosent av den totalt anmeldte kriminaliteten. Svært lite altså, men det er store mørketall. Skyggeøkonomien er av enkelte anslått til hele 15-20 prosent av hele verdensøkonomien.

I Sverige anslås skattegapet til 5 prosent av BNP. I Norge tilsvarer det cirka 120 milliarder kroner.

Kristiansen gikk gjennom en rekke forhold som gjør det mulig å unndra skatt. Flere av metodene er i utgangspunktet lovlige, men de er i neste omgang med på å skjule økonomisk kriminalitet. Han nevnte eksempelvis selskapsformen NUF, som er en lovlig selskapsform, men den gjør det vanskelig å avdekke økonomisk kriminalitet. Økt arbeidsinnvandring og falsk identitet er et annet viktig problem.

Skatteundragelsesutvalget foreslo i fjor seks tiltak for å begrense kontantøkonomien. Av disse er det vedtatt bedre sanksjoner mot valutasmugling, begrensning i næringsdrivendes betaling i kontanter og ansvarliggjøring av kjøper for unndratt skatt og mva ved kjøp av tjenester over 10.000 kroner når det betales med kontanter. Fjerning av tusenlappen, journalføring av personale og plombering av kassaapparater er foreløpig ikke vedtatt.

Kristiansen trakk også opp en rekke reaksjonsformer som raskt kan ramme forbryterne på pungen og med blant annet rettighetstap.

Årskonferansen ble avsluttet med en paneldebatt med statssekretær Dagfinn Sundsbø (SP) og stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen (H), Per Sandberg (Frp) og Karin Andersen (SV) samt Kristiansen.

Tekst og foto: Knut Randem

Nye svenner og fagarbeidere feiret

Det var nye svenner og fagarbeidere i 56 ulike fag som 16. november fikk utdelt de synlige bevisene på sin nye status i Oslo rådhus. Fire fagarbeidere og en svenn hadde levert prøver godt over forventet nivå og ble feiret ekstra.

Det var ordfører Fabian Stang, som tradisjonen tro, ønsket velkommen til rådhuset og fag- og svennebrevutdelingen. Han viste til rådhuset som et eksempel på hvordan godt håndverk er nødvendig for samfunnet. Dagens hovedtaler, direktør i Utdanningssetaten, Astrid Søgner gratulerte ikke bare de nye svennene og fagarbeiderne med dagen, men også deres familier. Mange av disse hadde også tatt veien til rådhuset denne kvelden.

– Noen dager i livet er større enn andre. Dere har nådd en viktig milepæl når dere er kvalifisert til å motta fag- eller svennebrev, sa Søgner.

– Den siste av foreløpig mange viktige milepæler i livene deres har gjort dere til hedersgjester her i rådhuset i kveld.

– Dere har fullført og bestått en fagutdanning og er nå klare for arbeidslivet. Norge mangler kvalifiserte fagfolk på mange felt. Kvalifiserte fagfolk som dere skal ha et fortrinn.

– Dokumentet dere får utlevert i dag viser at dere er kvalifisert til å utøve deres yrker.

FØRSTE KULL ETTER "KUNNSKAPSLØFTET" Det var nesten 1200 personer til stede i rådhuset for å se nesten 250 ungdommer få utlevert sine synlige kompetansebevis.

Søgner minnet om at dette kullet er det første som er utdannet etter

Utdanningsdirektør Astrid Søgner i Oslo kommune ønsket de nye svennene lykke til og oppfordret dem til å være lærende også i framtiden.

Rørlegger Kristian Barlaug fikk tildelt svenneprøvemedalje med diplom og stipend av nestleder Øyvind Utne i Oslo Håndverks- og Industriforening.

reformen som kalles "Kunnskapsløftet". Det gjelder i hvert fall de som har gått ordinært skoleløp med VG1 og VG2 pluss læretid. Men fortsatt er det mange som gjennomfører fagutdanningen som voksne lærlinger.

– Noen av dere allerede i jobb. Andre er på vei ut i arbeidslivet. Og dere skal vite at norsk arbeidsliv har bruk for dere alle. Vi mangler kvalifiserte fagfolk i et flerfaglig arbeidsliv, sa Søgner.

– Dere som har valgt et yrkesfag har nå lagt bak dere flere år med skole og læretid. Men i vårt omskiftelige arbeidsliv er dere bare på begynnelsen av en lang reise. Mange av dere vil være i arbeidslivet i 40–50 år fremover. Endringstakten er hurtigere nå. Vær lærende, oppfordret Søgner.

– Dere har en solid basis. Hold dere faglig à jour og vær opptatt av videreutdanning. Kanskje vil du bygge videre på denne utdanningen, starte egen bedrift eller på annen måte utvikle kunnskapen din. Da skal du vite at vi trenger gründere i Norge, avsluttet Søgner før hun igjen gratulerte med dagen.

Tømrerfaget var det største svennefaget med 16 kandidater, men også i flere av de små svennefagene – gullsmed, forgyl-ler og urmaker – ble det delt ut svennebrev.

Tekst og foto: Knut Randem

Sjelden rørlegger

Det er ikke dagligdags for noe fag at en svenneprøve belønnes med svenneprøvemedalje, diplom og stipend. Desto mer gledelig er det når det skjer.

– Jeg fant Kristian i kassa hos Brødrene Dahl (grossist, red. anm), sier Per Anders Kindberg, daglig leder i K/S Rør AS. Det har han ikke angret på.

Kristian Barlaug (25) i Oras Gardermoen fikk diplom, medalje og stipend for sin svenneprøve i rørleggerfaget. Men det var i K/S Rør AS i Oslo han fikk sin opplæring og gjennomførte både læretid og avla svenneprøven i sommer. Et par måneder senere byttet han jobb fordi reiseveien til familiens nye hus på Jessheim ble for lang. Med to små barn i barnehagen og en litt eldre stesønn er det greit å ha kort vei til jobben.

Barlaug er arvelig belastet. Far er rørlegger og jobbet også hos Brødrene Dahl. Der jobber også samboeren. Likevel hadde han ingen tanker om å bli rørlegger før Kindberg spurte om han hadde tenkt å bli sittende der, eller ville ha jobb hos ham.

Barlaug slo til og ble voksenlærling i K/S Rør AS. Noe tid ble godskrevet fordi han hadde videregående på allmennfaglig linje. Da ble det tre og et halvt år i lære i bedrift. Teorien ble gjennomført på internett og med seks samlinger etter hvert av emnene i nettstudiet.

VARIASJON – Jeg har sett mange lærlinger som bare har hamper sprinkleranlegg. Bedriftene tenker bare profitt og ikke på kvaliteten i opplæringen før de må. I K/S Rør fikk jeg gjøre alle typer arbeid. Det gjorde at jeg fikk veldig bra praksis i ulike deler av faget.

– Det var arbeid fra grøft til kjøkkenet til fru Hansen eller store næringslivskunder.

– Lodding lærte jeg likevel ikke, så det måtte jeg stå i garasjen hjemme og trene på de siste dagene før svenneprøven, men det trenger du vel ikke å skrive? spør Barlaug. Svenneprøven avla han i juni, men teorien var han så tidlig ferdig med at han ba om å få gå opp til teoriprøven et år tidligere.

– Vi er veldig opptatt av at lærlingene skal være med på mest mulig, sier Kindberg.

– Det er vårt ansvar å gi dem et variert tilbud. De må også få ansvar og vise hva de kan. Dessuten må vi følge dem opp. Barlaug har gått sammen med mange forskjellige rørleggere. Det synes han var bra. Om han lærte ens unoter, kunne de bli plukket bort av en annen. Samtidig kan også lærlingen være en som kan formidle hvordan en annen svenn ville gjort en jobb. Dermed blir det en toveis prosess.

– Når lærlingene får gå sammen med forskjellige rørleggere,

Kristian Barlaug (t.v.) tok med seg diplom og medalje på besøk til Per Anders Kindberg i K/S Rør AS hvor han gikk i lære som voksen lærling.

lærer de seg også å forholde seg til flere. Det kommer til nytte i jobben ut mot kundene.

I K/S Rør AS er det totalt 14 ansatte. Ti av disse skruer og to av disse er til en hver tid lærlinger. Dagens to lærlinger er en voksenlærling og en reformlærling.

– Faget kan medføre enorme skader, så det er viktig å ha høy kvalitet på arbeidet, sier Kindberg. Det er i den ånd de også lærer opp lærlingene.

– Kristian er veldig energisk og engasjert i faget. Det setter jeg pris på. Han finner fram til informasjon, setter seg ikke ned og gir opp så lett. Vi lar gjerne lærlingene få engasjere seg for å finne ut hvordan for eksempel problemer kan løses. De skal også lære å respektere arbeidsplassene vi er på.

MEGET GODT Det var prøvenemnda som innstilte Kristian Barlaug til å motta OHIFs svenneprøvemedalje, diplom og stipendet på 10.000 kroner fra Blikkenslagermester Oluf C. Johanssen og hustrus legat. Nemnda innstilte til Utdanningsetaten i Oslo kommune, som så innstilte ham overfor OHIFs styre. For å bli nominert til medalje må prøven være langt over gjennomsnittet i kandidatens fag. Alle fire delene i prøven må være bestått meget godt og kandidaten må ha en meget god helhetlig kompetanse i faget. Det kan bare deles ut en medalje i hvert fag, men i praksis er det flere år mellom hver gang medaljen deles ut i et fag. Denne hedersbevisningen er først og fremst en utmerkelse av lærlingens innsats, men det er ingen tvil om at dette også viser hvilke kvaliteter det finnes i lærebedriften.

Tekst og foto: Knut Randem

Jobb på ”årntlig”

Ivrigt elever fra Dokka videregående skole var i full aktivitet som dekoratører. To hele dager og åtte butikkvinduer senere var juleutstillingen på plass hos Kildal Madslie. Instruktør og dekoratør Lene Heimdal får godtgjort lønn for å hospitere i VG1 Design- og Håndverksklassen.

Ingen spøk å jobbe med tunge stive dukker.

Arbeidet har foregått i Prosjekt til fordypning. Det er andre skoleåret Lene deltar som instruktør. – I år går det lettere. I fjor jobbet jeg en del med meg selv for å omstille meg. Det er viktig å tenke mer som elevene og huske på elevenes ståsted, forteller Lene. Hun har valgt en annen oppdragsgiver dette skoleåret. Da får flere butikker på Dokka nytte godt av ordningen. Litt spent var hun fordi det i år er flere vinduer å dekorere. Utfordringen blir å rekke alt. For elevene er det en fordel med flere vinduer, det er lettere å ta selvstendige valg når færre samarbeider.

I BUTIKKEN Den dagen Håndverk & Industri var på besøk var ni ivrige dekoratører i sving i vinduene hos Kildal Madslie. – Kjempartig, det er morsommere å komme ut og se hvordan det er på ordentlig, uttaler en av elevene. – Vi får vite mer om hvordan yrket og yrkeslivet er, sier en annen. Alle vil gjerne ha flere instruktører fra næringslivet. – og så er Lene kjempesnill, selv om vi spør hele tiden får vi svar og vi får skikkelige aha opplevelser, mener en tredje. I utgangspunktet har Lene lagt opp til at elevene skal få bestemme mest mulig selv. Men minner om teorien de har lært på skolen under de tre dagene hun deltok i undervisningen. – Jeg ser alltid etter det positive i eleven og de fleste er interessert, forteller Lene.

Samarbeid og diskusjon om plassering.

Hun mener at elevene må lære seg å tåle konstruktiv kritikk samtidig er det viktig med mye ros. Butikkeieren Torgny Kildal storkoser seg og er kjempefornøyd. Han er opptatt av ungdommen og har hatt flere utplassert i butikken tidligere. Elevene er stadig ute i butikkens rikholdige utvalg for å finne gjenstander til vinduene. Samtidig passer de på å bruke teorien om dekorering. Riktig antall og farger som går igjen, er temaet. Noen er opptatt av klær og bakser med utstillingsdukkene som både er stive og tunge, mens andre er i 2. etg og finner håndklær og julepynt. Resultatet er imponerende og det er artig å følge utviklingen i vinduene. Flere ganger må de ut på gaten for å sjekke hvordan det tar seg ut. Mange går i tenkeboksen og er ikke helt fornøyd, men etter å ha søkt råd hos instruktør Lene, retter det seg. Lene er høyt og lavt og deltar overalt hvor det trengs. Noen ganger kan det være vanskelig å bli enige om valg av gjenstander og stil i vinduene, men det går seg til. Ungdommene er kreative og oppfinnsomme, på slutten av dagen er de slitne men kjempefornøyd. De gleder seg til å ta med familie og venner og vise fram resultatet.

- Dette blir mer og mer interessant, dekoratør høres ut som et kjedelig yrke, men jeg har ikke visst hva det innebærer å være en dekoratør, nå har jeg fått et helt annet syn på yrket,

Smykker hører med til juleantrekket.

Karljin tar korrigeringer fra en elev som står utenfor.

Lene. Faglærer Nina og elevene fortsatte forarbeidet som var startet i tiden fram til utplasseringen. Faglæreren har også selv hospitert i fem forskjellige bedrifter. Da dekker fylkeskommunen vikar for læreren. – Hospiteringen opplever jeg som veldig positivt, da får jeg innblikk og innsikt i de forskjellige yrkene. Vi har også hatt flere instruktører inne i skolen. Både i år og tidligere. I 2008 deltok en blomsterdekoratør og oppgaven var å lage blomsterseremonibuketter til NM på ski på Gjøvik. – Den første gangen en instruktør deltar i prosjekt til fordypning er det greit at faglærer er med, men etter hvert er det fullt mulig at instruktøren tar ansvaret alene, avslutter Nina Thomlevold.

Tekst og foto: Kristin Brandt

BAKGRUNN

Oslo Håndverks- og Industriforening(OHIF) har arbeidet for at Oslo Fylkeskommune skal ta i bruk samme ordning som Oppland Fylkeskommune praktiserer for hospitering. Oppland Fylkeskommune oppfordrer næringslivet til å hospitere i videregående skole og betaler lønn for en instruktør inntil en uke per år. Skolen og bedriften søker Oppland Fylkeskommune om støtten. Skolen kan benytte ordningen i samarbeid med flere bedrifter som hver får godtgjort en ukes lønn for en ansatt. OHIF har også tatt til orde for at lærere skal hospitere i næringslivet med jevne mellomrom. Både i sitt eget fag, for å holde seg oppdatert, og i andre fag for å få et innblikk i de forskjellige aktuelle fagene.

utbryter en av elevene på slutten av dagen.

PÅ SKOLEN Faglærer Nina Thomlevold var med de tre dagene i uke 41 som foregikk på skolen. I fellesskap lagde lærer og instruktør et opplegg i tråd med kompetanseplattformen og målene i VG 3 for programområdet Utstillingsdesign. Elevene fikk også informasjon om Dekoratorfaget. Lene gikk gjennom fire viktige punkter i forhold til utstillingsarbeid:

- Bruke fargepsykologi i arbeid med utstillings design
- Velge og begrunne tekniske, estetiske og funksjonelle løsninger i eget arbeid
- Visualisere utstillingsarbeid tredimensjonalt (i ulike målestokker)
- Velge rekvisita tilpasset ulike stilepoker og temaer.

– Dekorering av vinduer kan ikke sammenlignes med å pynte hjemme, mener Lene. Her skal alt sees i front og være mer en dekorasjon enn pynting. Tallet tre er magisk og mange av utstillingens gjenstander finnes i antallet tre. Egentlig skal ikke partall benyttes, men Lene mener det kan jukse litt.

Det er viktig å rette seg mot butikkens profil og tenke på aldersgruppene butikken retter seg mot. Dialog med butikken om hvilke varer som ledelsen gjerne vil ha profilert er også viktig. Det er også viktig at elevene kan lese et vindu. Det vil si de må lære seg hvordan kundene leser vinduet. Dekoratorene har kun tre sekunder på å fange kundens oppmerksomhet. Når en kunde går forbi et vindu, er stoppeeffekten 3 sekunder. De har fått tørrtrene og mange har fått seg en aha opplevelse.

Elevene lagde tegninger med forslag til hvordan vinduene skulle være. I fellesskap, med gode råd fra Lene, Utstillingen må en rød tråd – Lene har valgt ramme sammen med elevene og forberedelsene har vært å lage røde bakvegger, podier, kuler og pakker.

– Dessverre rakk ikke tiden til alt vi gjerne skulle ha gjort. Allerhelst skulle vi ha laget en bedre bakvegg løsning, sier

Setter dagsorden

OHIFs myldringsmøter er med å sette dagsorden, konstaterer kommunikasjonsrådgiver Kristin Brandt. Møte nummer tre ble gjennomført 10. november, og styret er innstilt på å videreføre dem.

Styrene i alle foreninger og laug var invitert til møtet i november. På saklista sto blant annet profilering på Internett, nye regler for sykefravær og utfordringen med useriøse konkurrenter.

VIKTIG Å SAMLE TILLITSVALGTE – Tidligere pleide vi å arrangere ett møte for oldermennene hvert år. Målet med myldringsmøtene er å samle minst én tillitsvalgt fra hvert styre med jevne mellomrom, slik at vi legger til rette for en diskusjon av sentrale tema på tvers av faggrensene, forteller Brandt. – I det siste møtet tror jeg spesielt at deltakerne fikk en aha-opplevelse om hvilke muligheter som ligger i profilering og markedsføring på blant annet nettsider og i blogger, dersom man virkelig tar alle mediets muligheter i bruk. Vi kunne nok tenkt oss flere diskusjoner enn vi fikk, men det skyldtes kanskje at vi hadde satt opp en ganske omfattende dagsorden. – Hvilke tilbakemeldinger gir de tillitsvalgte på disse møtene? – De er positive. Interessen er god. 31 stilte opp i Håndverkernes hus 10. november. Jeg la også merke til at flere ble igjen noen minutter etter møtet for å snakke sammen i mindre grupper. Det har nok med det å gjøre at ikke alle synes det er like lett å ta ordet når det sitter 30 personer rundt bordet. Derfor vurderer vi i tillegg å arrangere egne møter for mindre håndverksfag for å ivareta deres interesser. Problemstillinger som for eksempel er spesifikke for byggfagene kan med fordel tas opp i egne fora, som i ressursgruppen for byggfagene. – Så myldringsmøtene er kommet for å bli?

Tverrfaglig prat: Marianne Reimers fra Oslo Gullsmedlaug (t.v.), Eva Baisgård fra Oslo Kobber-og Blikkenslagerlaug og Bjørg Stryken fra Oslo Gullsmedlaug benyttet anledningen til en liten erfaringsutveksling i etterkant av møtet.

– Ja, det håper vi. Men det er mulig vi vil se litt nærmere på hvilken form vi vil gi dem i fremtiden, sier Brandt.

VIL NÅ UT TIL ENKELTMEDLEMMENE OHIFs nestleder Øivind Utne er opptatt av hvordan man best kan få diskusjonene fra myldringsmøtene videre ut til medlemmene.

– I møtet 10. november tok jeg opp problemet med at mange håndverksbedrifter sliter med å nå opp i prekvalifiserings- og anbudskonkurranser for leveranser eller rammeavtaler til det offentlige. Vi fikk ingen umiddelbar respons i denne saken, men det skyldes nok at dette er en sak vi trenger å få rettet mer direkte ut mot den enkelte medlemsbedrift. I denne saken vil vi vurdere å kontakte foreninger og laug for å evaluere hvordan kommunikasjonen flyter videre mot medlemsbedriftene. På grunnlag av den responsen og de tilbakemeldingene vi håper å få, vil vi vurdere behovet og muligheten for å tilby interesserte medlemmer et kurs med dette som tema, sier han.

GOD FORSAMLING – Dette var en god forsamling å snakke til, sier oldermann Stine Moen i Oslo fotograflaug.

– Jeg var litt spent før innlegget mitt, om det ville fenge slik jeg håpet. Men jeg fikk gode tilbakemeldinger etterpå. Det føles bra å kunne bidra med noe andre kan ha nytte av. Hva betyr det for deg og fotograflauget å bli invitert til møter over faggrensene, som dette?

Det var mitt første møte av dette slaget, siden vårt laug ikke er medlem av OHIF. Men jeg følte at Håndverkernes hus var et sosialt og godt sted å komme til. Det er viktig å ha et fellesskap på tvers av bransjene, for vi har mange utfordringer felles. Å møtes på denne måten tror jeg kan styrke håndverksfagene generelt, sier Moen.

Tekst og foto: Laila Sandvold Macdonald

– Meld fra til Arbeidstilsynet!

Har du prøvd før og tror det ikke nytter? Ser du brudd på HMS så meld fra til Oslo Håndverks- og Industriforening kristin@ohif.no. Vi melder fra til vår kontakt og får tilbakemelding fra Arbeidstilsynet om hva som skjer. Samtidig får vi kartlagt en eventuell mangel på ressurser hos Arbeidstilsynet og kan bruke denne informasjonen i vårt næringspolitiske arbeid.

Fra før har vi en avtale med Arbeidstilsynet region Oslo. Vi har nå inngått avtale med Arbeidstilsynet i region Østfold og Akershus om meldingsrutiner. Ressursgruppen for byggfagene hadde besøk av tilsynsleder Jard Johansen på forrige møte. Han informerte om Arbeidstilsynet region Østfold og Akershus. Totalt 8 personer (av 65 ansatte) fører fysisk tilsyn i de to fylkene. Akkurat nå har AT Østfold og Akershus fokus på den nye Byggherreforskriften og kommunenes kjennskap til den. Hittil er 38 av 42 kommuner kurset og målet er alle før nyttår. Han oppfordret bedrifter til å ta kontakt dersom de ønsker veiledning. Ca 500 tilsyn blir utført per år og i 87 % av tilfellene oppdages alvorlige feil. Av 650 bekymringsmeldinger som kom inn i 2009, rykket AT Østfold og Akershus ut på 300. Avtalen mellom Oslo Håndverks- og Industriforening og Arbeidstilsynet region Østfold går ut på at medlemmene sender inn bekymringsmelding til OHIF og OHIF formidler videre til AT. AT sender en tilbakemelding om hva som har skjedd. Dette gir oss mulighet til å kartlegge hvor ofte AT har ressurser til å rykke ut. Denne informasjonen kan vi bruke i vårt påvirkningsarbeid mot politikere om AT's ressurser. Vi vil be styrene i laug og foreninger i byggfagene om å informere om dette på sine møter og trykke på for at flest mulig deltar.

Arbeidstilsynet hos Oslo Kobber- og Blikkenslagerlaug

– Det skulle ikke vært lov med ferdigkjøpte HMS-permer, hevdet Arne Mikkeltorg fra Arbeidstilsynet region Østfold og Akershus. Han fremholdt at HMS er byggherrens ansvar og at HMS'en ikke må være en salderingspost. Oslo Kobber- og Blikkenslagerlaug er opptatt av de nye fallsikringsreglene. I tillegg til Arbeidstilsynet var også regionssjef Per Øyvind Krogseth invitert for å fortelle om fallsikringskursene som Würth holder gratis for sine kunder.

Oslo Kobber- og Blikkenslagerlaug inviterte Arbeidstilsynet for å snakke om fallsikring, men diskusjonen tok av og temperaturen steg på møtet. En av deltakerne hevdet at det er "cowboyene" som bryter HMS regelverket. Men Mikkeltorg svarte at ofte var det en av kollegaene til deltakerne som brøt mot regelverket og som unnskyldte seg med at han ikke fikk jobben hvis kunden f.eks måtte ut med kostnader i forbindelse med stillas. Diskusjonen gikk livlig og laugsmedlemmene var meget fornøyd med representanten fra Arbeidstilsynet.

Regionssjef Per Øyvind Krogseth fra Würth Norge AS, minnet om arbeidsgivers plikt til å gi ansatte opplæring i fallsikring og utstyr. Han viste til statistikken, i Europa dør en person hver dag etter fall fra arbeid i høyder over 2 meter. Würth tilbyr gratis kurs og sertifisering til sine kunder og kaller inn sikkerhetsutstyret for en årlig kontroll.

Tekst og foto: Kristin Brandt

Fra mitt hjørne

Nok et år går mot slutten, og dersom vi skal oppsummere litt av det som har skjedd har det vært et år med mange utfordringer. For meg har det vært viktig å arbeide med oppgaver som kan være til nytte for våre medlemmer, og bidra til å legge forholdene til rette på en best mulig måte innenfor de områdene vi kan påvirke. For å få til dette er det viktig at vi spiller på lag med alle laug og foreninger som er medlemmer hos oss. Vår styrke er at vi kan utvikle en organisasjon som kan arbeide sammen, og løse de utfordringene vi har på enkeltområder og mot våre politikere og besluttsende myndigheter. Jeg føler at vi er på god vei til å utvikle OHIF til en slagkraftig organisasjon som blir forespurt og lyttet til på ulike arenaer. Gjennom arbeidet i våre ressursgrupper innen opplæring og byggfagene har vi fått konkrete forslag til oppgaver vi har arbeidet videre med. Resultatet av dette er at vi er invitert både av Utdanningskomiteen og Finanskomiteen til møter i Oslo Rådhus. Her har vi kommet med konkrete forslag til endringer for å bedre lærings situasjonen, og utfordringene med mye innleid arbeidskraft i byggenæringen. Dette arbeidet vil vi fortsette med også i tiden fremover. Jeg vil med dette ønske alle våre medlemmer og lesere en riktig god jul.

Per Øyvind Krogseth

BEDRIFTER I BYEN

Bystyret møter næringslivet i Håndverkeren tirsdag 11. januar kl. 16.00 til 20.00.

Meld deg på nå
– en gyllen anledning til å få byens politikere i tale

En gang i året samarbeider Oslo Håndverks- og Industriforening, NHO Oslo og Akershus, Oslo Handelskammer og Oslo Handelsstands Forening om å arrangere et møte mellom bystyrepolitikere og representanter fra byens mange små og mellomstore bedrifter, kalt "Bedrifter i byen".

Neste Bedrifter i byen blir tirsdag 11. januar 2010 fra kl. 16.00 til 20.00.

Ordfører Fabian Stang er møteleder på arrangementet som finner sted i Håndverkeren, Rosenkrantz' gate 7, Galleriet 1 ½ etasje.

For påmelding: 22 40 10 90 eller firmapost@ohif.no.

Frist for påmelding er torsdag 6. januar.

Mat vil bli servert.

